

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זיתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת בלק
אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרנבטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובראי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים וחי' שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בודאי לא על רבינו הקדוש וז"ע ויהיה תלונתכם בו אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לסי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אלא ממנו שמיציאם לדינו כדרי שנוכל לתקנם ולשלכם במהירות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת בִּלְק

א

וְעוֹד, מִה שֶׁפָּתַח רִשִּׁי (שם), עַל יְדֵי מַלְחָמַת סִיחּוֹן שֶׁעֲזָרְתוֹ לְהַפּוֹת אֶת מוֹאָב, דִּהְיִנּוּ שְׁפִיחוֹן שָׂכָר בִּלְעָם לְקַלֵּל מוֹאָב. וְקָשָׁה עַל סִיחּוֹן, לָמָּה בִּשְׁנֵי לַחֲמֵם נָמִי עִם יִשְׂרָאֵל (במדבר כא, כג-כד), לֹא קָרָא אָף בַּפֶּעַם הַהוּא לְבִלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל.

אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָדָר יוֹאֵר (במדבר כב, ו). מִקְשִׁים, דִּלְמָה הֶעֱרַךְ בִּלְק לִזְמַר 'אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ', אִם פּוֹנְתוֹ לֹא הָיְתָה אֵלָּא שִׁיקָלָל וְלֹא שִׁיבְרָךְ. וְעוֹד, לָמָּה בִּבְרָכָה אָמַר 'מִבְּרַךְ' לְשׁוֹן הָוֶה, וּבִקְלָלָהּ אָמַר 'יוֹאֵר' בִּלְשׁוֹן עֲתִיד.

פסוק 'אשר
תברך מברך'
ופרוש רש"י

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

א

בִּיאור לַשּׁוֹנוֹת הַפְּסוּקִים בְּדַבְרֵי בִלְק אֶל בִּלְעָם

קושיא על סיחון שלא קרא לבלעם במלחמתו עם ישראל וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, עַל מִה שֶׁפָּתַח רִשִּׁי (שם), שֶׁאִמַּר בִּלְק לְבִלְעָם 'כִּי יִדְעָתִי', שְׁנוּעַ לִי כוֹחַךְ זֶה עַל יְדֵי מַלְחָמַת סִיחּוֹן עִם מוֹאָב, שֶׁעֲזָרְתוֹ לְסִיחּוֹן עַל יְדֵי קִלְלַתְךָ לְהַפּוֹת אֶת מוֹאָב, דִּהְיִנּוּ שְׁפִיחוֹן שָׂכָר אֶת בִּלְעָם לְקַלֵּל אֶת מוֹאָב בְּשִׁבִּיל לִנְצָחַם, וְקִלְלָתוֹ הוֹעִילָה לְסִיחּוֹן לִנְצַח אֶת מוֹאָב, וּמִזֶּה יִדְעָתִי שֶׁקִּלְלוֹתֶיךָ מֵתִקְיָמוֹת. וְאִם כֵּן קָשָׁה עַל סִיחּוֹן, לָמָּה בִּשְׁנֵי לַחֲמֵם נָמִי עִם יִשְׂרָאֵל, כְּכָתוּב בְּסוֹף פְּרִשְׁת חוֹקַת (במדבר כא, כג-כד)¹, לֹא קָרָא אָף בַּפֶּעַם הַהוּא לְבִלְעָם שִׁיבּוֹא לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה קוֹדֵם לְכֵן

דקדוקים בלשון דברי בלק אל בלעם

כְּתוּב בַּפְּסוּק (במדבר כב, ו) שֶׁשִּׁלַּח בִּלְק לְבִלְעָם לְבוֹא לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, 'כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָדָר יוֹאֵר'. וּמִקְשִׁים הַמִּפְרָשִׁים², דִּלְמָה הֶעֱרַךְ בִּלְק לִזְמַר 'אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ', אִם פּוֹנְתוֹ לֹא הָיְתָה אֵלָּא שִׁיקָלָל אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שִׁיבְרָךְ אוֹתוֹם, וְאִם כֵּן, הִיָּה דִּי שִׁיאִמַּר לוֹ 'כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תֵּאָדָר יוֹאֵר'.

וְעוֹד מִקְשִׁים הַמִּפְרָשִׁים³, לָמָּה בִּבְרָכָה אָמַר 'מִבְּרַךְ', שֶׁהוּא לְשׁוֹן הָוֶה, וְאִילוּ בִּקְלָלָהּ אָמַר 'יוֹאֵר', בִּלְשׁוֹן עֲתִיד.

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

הַקְשׁוֹ בְּכָלִי יִקַּר, וּבְכָלִי חֲמוּדָה (לְמוֹהֲר"ר שְׁמוּאֵל לֵאָנִיָּאדוֹ וְצ"ל, דְּרוֹש רֵאשׁוֹן). ד. זֶה לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים, 'וְלֹא נָתַן סִיחּוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֶבֶר בְּגִבְלוֹ וַיֵּאָסֶף סִיחּוֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיִּבֹּא יִהְצֶה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וַיַּכְּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי חֶרֶב וַיִּירֹשׁ אֶת אֶרְצוֹ מֵאֶרְצוֹ עַד יַבֵּק עַד בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַד גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן'.

א. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְעָתָה לָכֵה נָא אֶרֶץ לִי אֶת הָעָם הַזֶּה כִּי עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶד בּוֹ וַאֲנִי־שָׁנוּ מִן הָאָרֶץ כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָדָר יוֹאֵר'. ב. כֵּן הַקְשׁוֹ בַּעֲמֻק הַלֵּכָה (במדבר כב, ו), וּבִאֲלִשִׁיךְ (שם). וּבִסְפּוּרָתוֹ כְּתוּב, שֶׁאִמַּר כֵּן רַק לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל בִּלְעָם, לְהוֹרֹת שֶׁלֹּא חָשַׁב אוֹתוֹ לְמוֹזִיק בְּלִבּוֹ. וְרֹאה עוֹד בּוֹוֹהַר (פְּרִשְׁת בִּלְק קֶצֶט, א). ג. כֵּן

וַהֲנִה בִּלְעָם הֵיטָה עֵינָו רָעָה, בְּרִתְנָן בְּפָרָק ה' דְּאָבוֹת (מ"ט), וְאִם בֶּן, אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁתִּתְקַנֵּם בְּרִכְתּוֹ. אֵלָּא וְדָאִי צָרִיד לוֹמַר, שֶׁהוֹאִיל שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ לִכְוֹן הֵעֵת רְצוֹן, הֵיטָה מוֹעֵלֶת בְּרִכְתּוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵיטָה בְּעֵין מוֹכָה, וְכִמוּ שֶׁכֶּתֵב הַפְּבוֹד הַכְּמִים (בספרו כבוד הברי)

וַיֵּשׁ לוֹמַר, דְּקָרָא כְּתִיב (משלי כג, ו) 'אֵל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵין וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמְתֵּיו' (ראה זוהר פרשת בלק רז, ב), וְאִיתָא בְּזוּהַר רִישׁ פֶּרֶשֶׁת בְּמִדְבָּר (ק"ו, ב), שֶׁשְׁמִיכְרָה אָדָם לְחִבְרוֹ, צָרִיד לְכַרְכּוֹ בְּעֵין מוֹכָה וּבְכָלֵב טוֹב. דָּאִי לֹא הָכִי, אֵין בְּרִכְתּוֹ בְּרִכָּה, שְׁאִינָה מִתְקַנֵּמָה, וְעֵינֵין שָׁם.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

מברכו באופן זה, אֵין בְּרִכְתּוֹ בְּרִכָּה, שְׁאִינָה מִתְקַנֵּמָה עַל הַמַּתְבָּר, וְעֵינֵין שָׁם¹.

ברכות בלעם התקיימו אף שהיה רע עין כי ידע לכוון
לברך ב'עת רצון'

וַהֲנִה בִּלְעָם הֵיטָה עֵינָו רָעָה - שֶׁלֹּא הִיָּה רוצה שיוטיב לבני אדם, וּבְרִתְנָן בְּפָרָק ה' דְּאָבוֹת (מ"ט)¹, וְאִם בֶּן, קִשָּׁה מַה שְׁאִמֵּר בֶּלֶק לְבִלְעָם 'אֵת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ', שְׁאִיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁתִּתְקַנֵּם בְּרִכְתּוֹ, כִּיֹּן שֶׁהִיָּה רַע עֵין. אֵלָּא וְדָאִי צָרִיד לוֹמַר, שֶׁהוֹאִיל שֶׁהִיָּה בִלְעָם יוֹדֵעַ לִכְוֹן מַתִּי הוּא הֵעֵת רְצוֹן בְּשָׁמַיִם, שְׁבוּ נִשְׁפַּע רְצוֹן וְטוֹבָה עַל הָעוֹלָם, לִכְךָ הֵיטָה מוֹעֵלֶת בְּרִכְתּוֹ, שֶׁהִיָּה מִבְּרָךְ בְּאוֹתוֹ הֵעֵת, וְאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵיטָה הַבְּרָכָה שֶׁלּוֹ בְּעֵין מוֹכָה. וְכִמוּ שֶׁכֶּתֵב בֶּעַל הַפְּבוֹד הַכְּמִים (בספרו כבוד הברי)

כשנלחם עם מואב. והרי כבר נודע לו ממלחמתו עם מואב, שקללותיו של בלעם מתקיימות.

ברכותיו של רע עין אינן מתקיימות

וַיֵּשׁ לוֹמַר - לַחֲרָן אֶת הַקּוֹשִׁיא הָרַשׁוֹנָה לִמָּה אִמֵּר בֶּלֶק לְבִלְעָם 'אֵת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ', בְּהַקְדָּם מַה דְּקָרָא כְּתִיב (משלי כג, ו) 'אֵל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם רַע עֵין וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמְתֵּיו'², וּדְרָשׁוּ בְּזוּהַר (פרשת בלק רז, ב)¹, שֶׁאֵין לִיהֲנוּת מִבְּרִכּוֹתָיו שֶׁל אִישׁ שֶׁעֵינּוּ רָעָה, וְשֶׁלֹּא לַחֲבִיבִים. וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְדִּים מַה דְּאִיתָא בְּזוּהַר רִישׁ פֶּרֶשֶׁת בְּמִדְבָּר (ק"ו, ב), שֶׁשְׁמִיכְרָה אָדָם לְחִבְרוֹ, צָרִיד לְכַרְכּוֹ בְּעֵין מוֹכָה וּבְכָלֵב טוֹב - שֶׁהַמִּבְּרָךְ יִרְצָה בְּלִיכּוֹ שִׁיּוּטֵב לַמַּתְבָּר, דָּאִי לֹא הָכִי - שֶׁאִם אֵינוּ

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

ובלב טוב] וכו'. ושם בווהר לא כתוב שברכותיו של רע עין אינן מתקיימות. אמנם כך כתוב בווהר בפרשת נשא (קמז, ב) וזה לשונו, תאנא אמר רבי יצחק, בא וראה מה כתיב בההוא רשע, דבלעם בשעתא דאתמסר ליה לברכא לישראל, הוה משגח בעינא בישא, בגין דלא יתקיים ברכתא וכו'. ואמר רבי יצחק, בגין כך, כהנא דברין בעינא טבא ברכתיה אתקיים, ודלא מברך בעינא טבא, כתיב 'אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו' כלומר, אל תבעו מניה ברכתא כלל [בשעה שנמסר לו לברך את ישראל היה מסתכל בהם בעין רעה, כדי שלא תתקיים הברכה וכו']. ואמר רבי יצחק, על כן כהן שמברך את ישראל בעין טובה, ברכתו מתקיימת. ואילו על כהן שאינו מברך בעין טובה אל תבקשו ממנו ברכה כלל]. ח. לשון המשנה, כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו, ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע.

ה. בפשטות פירוש הפסוק הוא, ששלמה המלך מזהיר שלא לאכול את לחמו של איש שעינו רעה [כילי וקמצן, ומחמד ממון אחרים, ואינו חפץ בטובתם], ולא להתאוות למאכלים הטעימים שלו, וכמו שאמרו בסוטה (לח, א), ואמר רבי יהושע בן לוי, כל הנהנה מצרי העין עובר בלאו, שנאמר 'אל תלחם את לחם רע עין' וגו'. 1. לשון הזוהר, 'וירא בלק בן צפור' וגו', רבי יוסי פתח, 'אל תלחם את לחם רע עין' וגו', דא בלעם, דברין להו לישראל, 'ואל תתאו למטעמותיו', דא בלק, דקודשא בריך הוא לא אתרעי לאיננו עלוון דאתקין קמיה [ה'רע עין], זהו בלעם שברך את ישראל, והפסוק מזהיר שלא לחבב את ברכותיו. 'ואל תתאו למטעמותיו', זה בלק, שהקב"ה לא התרצה לאותן העולות שהכין עבורו. 2. לשון הזוהר, מאן דמברך לחבריה, בעי קודשא בריך הוא, דיברך ליה בעינא טבא בלבא טבא [מי שמברך לחבירו, הקב"ה חפץ שיברכו בעין טובה

וְהָנָה בְּלָק הָיָה קוֹסֶם יוֹתֵר מִבְּלָעַם
(במד"ר כ, יח), **וְאִין הָכִי נִמְי שְׁלָבו**
אומר לו', דילמא הקדוש ברוך הוא לא
ירצה לבעם באלו הימים, כמו שבאמת
היה בן (ברכות שם). ומשום הכי שלח לו
'אולי אוכל נפה ב' (במדבר כב, ו), דלשון
'נפה' משמע לנפות מעט, ולא לכלותם
לגמרי. ואם פונת בלק היתה שבלעם

בפרק קמא דברכות (ו, א ד"ה ואין כל) על
ההיא דאין כל בריה יכולה לבנו אותה
שעה חוץ מבלעם הרשע וכו', שלא
בלבד היה יודע בלעם לבנו אותו הרגע,
אלא אף כל העתים היה יודע לבנו,
איזהו עת רצון, ואיזהו עת פרענות,
ומשום הכי, פתיב ביה 'יודע דעת עליון'
וכו' (במדבר כד, טז), ועיין שם.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

ביקש 'נכה ב' - שיכוון לקללם בעת פורענות אף שלא
יהיה עת שהקב"ה כועס

וְהָנָה בְּלָק הָיָה קוֹסֶם - מנחש ומכשף
יותר מבלעם (במד"ר כ, יח), **וְאִין הָכִי נִמְי**
שלבוב היה אומר לו' - שחשב בלק בלבוב,
דילמא - שמא הקדוש ברוך הוא לא ירצה
לבעם באלו הימים שיכוא בלעם לקלל את
ישראל, ולכן לא יוכל בלעם לקללם קללה
גמורה, וכמו שבאמת היה בן - שלא כעס
הקב"ה בימים אלו (ברכות שם). ומשום הכי,
שלח לו - בלק בלעם ואמר לו (במדבר כב, ו)
'אולי אוכל נפה ב', ולא אמר לו 'אולי נוכל
לכלות', דלשון 'נפה' משמע שרצה
רק לנפות - לחסר מהם מעט, ולא
לכלותם לגמרי. והרי לכאורה יש לזקק,
שאם פונת בלק היתה, שבוודאות בלעם

בפרק קמא דברכות (ו, א ד"ה ואין כל), על
ההיא - על דברי הגמרא (שם), דאין כל בריה
יכולה לבנו אותה שעה שהקב"ה זועם בה,
חוץ מבלעם הרשע וכו' שהיה יודע לכוין
השעה, וביאר, שלא זו בלבד שהיה יודע
בלעם לבנו את אותו הרגע שהקב"ה זועם
בו, אלא אף את כל העתים של הקב"ה, היה
בלעם יודע לבנו, איזהו עת רצון - שבו נשפע
רצון וטובה על העולם, ואיזהו עת פרענות -
זמן המוכן לביאת פורענות ורעה על העולם,
ומשום הכי, פתיב ביה בבלעם (במדבר כד, טז)
'יודע דעת עליון' וכו' - שידע את סדר שינוי
העתים, שעל ידם הקב"ה מנהיג בדעתו את
העולמות, ועיין שם. הרי, שמלבד הרגע
שבו הקב"ה כועס, יש עוד עתים, כגון עת
רצון או עת פורענות, ואף זאת השיג בלעם.

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

שאלמלי כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל
שריד ופליט וכו'. י. לשון הפסוק, נאם שמע
אמרי אל יודע דעת עליון מחנה שדי יתה נפל וגלוי
עינים. יא. לשון הכבוד הבית, כמו שמשח
רבינו זכה להשיג מה שלא זכה שום אדם (ראש השנה
כא, ב), והיה משה רבינו ע"ה יחיד במדרגתו, כך
בלעם השיג מדרגה אחת בדעת עליון, מה שאין שום
בריה עוד השיג זאת, והיה גם כן יחיד בזה וכו'. כי
נראה, שכל סדר של שינוי העתים השיג בלעם, גם
אימתי עת רצון ביום, ועל כן ידע לקלל ולברך, כמו
שאמר לו 'את אשר תברך מבורך וגו', ובוזה נתגלה
לו דעת עליון, מה שאין שום בריה יכול לכוין עתיו
ורגעי, שבהם השיג משנה עתים ומחליף את
הזמנים, כמו שהוא ידע. יב. לשון רש"י, נכה
בו' וכו', לשון משנה היא (בבא מציעא קה, ב) 'מנכה

עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של
אברהם אבינו. עין רעה, ורוח גבוה, ונפש רחבה,
מתלמידיו של בלעם הרשע. ט. לשון הגמרא,
'ואל זועם בכל יום' (תהלים ז, יב), וכמה זעמו רגע,
וכמה רגע, אחד מחמשת רבוא ושמונת אלפים
ושמונה מאות ושמונים ושמונה בשעה, וזו היא רגע,
ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה, חוץ מבלעם
הרשע, דכתיב ביה (במדבר כד, טז) 'יודע דעת עליון',
השתא דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון הוה ידע,
אלא מלמד שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקדוש
ברוך הוא כועס בה. והיינו דאמר להו נביא לישראל
(מיכה ו, ה) 'עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב' וגו',
מאי 'למען דעת צדקות ה', אמר רבי אלעזר, אמר
להם הקדוש ברוך הוא לישראל, דעו כמה צדקות
עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע,

לְקַלֵּם בְּאוֹתוֹ הִרְגַּע דְּוָקָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִכְעַס, אִתָּהּ יוֹדַע כָּל הָעֲתִים, וְכִשֵּׁם שְׁאִתָּהּ יוֹדַע לִבּוֹן הָעֵת רָצוֹן לְבָרְךָ, כִּךְ אִתָּהּ תוּכַל לִבְנוֹן עֵת הַפְּרָעָנוּת לְקַלֵּל. **אִי גַמִּי**, אִם מִתְקַיְּמוֹת הַבְּרָכוֹת שְׁאִתָּהּ מְבָרְךָ, אָף עַל פִּי שְׁאִתָּהּ רַע עֵינִי, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁתַּתְקַיְּמֶנָּה הַקְּלָלוֹת.

יִקְלֵלֶם בְּאוֹתוֹ הִרְגַּע דְּוָקָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹעֵס, הִיָּה לוֹ לֹמֵר אוֹלֵי אוֹכֵל 'לְכָלוֹתִם', שְׁאֵם הִיָּה בּוֹעֵס בְּרַגְעַ אַחֵד הִיָּה אוֹמֵר 'כָּלֶם', כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם בְּפֶרֶק קִמָּא דְּבְרָכוֹת (ד"ה שאלמלי), וְאִז חָס וְשָׁלוֹם הָיוּ בָּאִים כָּלֶם לִידֵי כְלִיָּה.

אֵלָּא וְדַאי שְׁכּוֹנַת בְּלָק הִיָּתָה לֹמֵר

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

וְלִבְרָךְ אִז, וְלִכְנֵן מִתְקַיְּמִים בְּרֻכוֹתֶיךָ אָף שְׁאִתָּהּ רַע עֵינִי, כִּךְ גַּם יוֹאֲשֵׁר תָּאֵר יוֹאֲרִי, אִתָּהּ תוּכַל לִבְנוֹן אֶת עֵת הַפְּרָעָנוּת לְקַלֵּל, וְאָף שְׁאִין זֶה עֵת כְּעִסּוֹ שֶׁל הַקִּבְ"ה וּמִמִּילָא לֹא תוּכַל לְקַלֵּם אִז בְּקַלְלָה גְּמוּרָה לְכָלוֹתִם לְגַמְרִי, מִכָּל מְקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עֵת פּוֹרְעָנוּת תוּכַל לְקַלֵּם קִצָּת, דֵּהִינִי שֶׁתוּכַל לְכָל הַפְּחוֹת לְחַסֵּר מֵהֶם מַעַט.⁷

אִם בְּרֻכוֹתֶיךָ מִתְקַיְּמוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁקִלּוֹתֶיךָ יִתְקַיְּמוּ

אִי גַמִּי - עוֹד יֵשׁ לֹמֵר בְּאוֹפֵן אַחֵר מִה שֶׁבִּלְק שֶׁלַח לְבַלְעֵם לֹמֵר לוֹ 'פִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מְבָרְךָ',¹⁰ שְׁאֵם מִתְקַיְּמוֹת הַבְּרָכוֹת שְׁאִתָּהּ מְבָרְךָ, אָף עַל פִּי שְׁאִתָּהּ רַע עֵינִי, וְשֶׁלֹּא כִסְדֵּר הֶרְאוּי שֶׁבְּרֻכוֹת רַע עֵינִי אֵינֶן מִתְקַיְּמוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן שְׁתַּתְקַיְּמֶנָּה הַקְּלָלוֹת שֶׁתְּקַלֵּל בְּעֵינֶךָ הִרְעָה.

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

יִכְעַס, מִכָּל מְקוֹם כִּשֵּׁם שִׁידְעָתִי שֶׁאֵת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ וּבְרֻכוֹתֶיךָ מִתְקַיְּמוֹת רַק מִפְּנֵי שֶׁהֵם בֵּעַת רָצוֹן וְאִתָּהּ יוֹדַע לְכוּן אֶת הַשְּׁעָה, כִּךְ גַּם וְדַאי שֶׁתוּכַל לְקַלֵּם אִם תִּכּוּן לַעַת הַפּוֹרְעָנוּת. הוּא. פִּירוּשׁ זֶה שׁוֹנֵה מִחִדּוּשׁוֹ שֶׁל הַכְּבוֹד חֲכָמִים, וְכֵן אֵין צָרִיךְ לֹמֵר שֶׁדְּבָרֵי בִּלְק הָיוּ מִיּוֹסְדִים עַל מֵה שֶׁהוּא עֲצוּמוֹ יוֹדַע שֶׁתִּכּוּן שֶׁהַקִּבְ"ה לֹא יִכְעַס, אֵלָּא הַכּוּוֹנָה, שֶׁשֶּׁלַח לוֹ מִדִּין 'כָּל שֶׁכֵּן', שְׁאֵם בְּרֻכוֹתֶיךָ מִתְקַיְּמִים אִפִּילוֹ שֶׁהוּא רַע עֵינִי, כָּל שֶׁכֵּן שְׁקִלּוֹתֶיךָ יִתְקַיְּמוּ.

יִקְלֵלֶם בְּאוֹתוֹ הִרְגַּע דְּוָקָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹעֵס בְּכַעַס גְּמוּר, אִם כֵּן, הִיָּה לוֹ לְבִלְק לֹמֵר לְבַלְעֵם 'אוֹלֵי אוֹכֵל לְכָלוֹתִם' לְגַמְרִי, שֶׁהִרִי אִם הַקִּבְ"ה הִיָּה בּוֹעֵס כְּעַס גְּמוּר, בְּרַגְעַ אַחֵד שֶׁל הַכְּעַס הִיָּה בְּלַעַם אוֹמֵר 'כָּלֶם', כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם בְּפֶרֶק קִמָּא דְּבְרָכוֹת (ד"ה שאלמלי),² וְאִז חָס וְשָׁלוֹם הָיוּ בָּאִים כָּלֶם - כָּל יִשְׂרָאֵל, לִידֵי כְלִיָּה גְּמוּרָה. **אֵלָּא** וְדַאי, שְׁכּוֹנַת בְּלָק הִיָּתָה לֹמֵר לְבַלְעֵם, שְׁאֵם אִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִכְעַס בְּאוֹתִם הַיָּמִים שֶׁתִּרְצֶה לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, מִכָּל מְקוֹם, אִתָּהּ בְּלַעַם הִרִי יוֹדַע אֶת כָּל הָעֲתִים, אִימָתִי הוּא עֵת רָצוֹן שֶׁהַבְּרֻכוֹת מִתְקַיְּמוֹת בּוֹ, וְאִימָתִי הוּא עֵת פּוֹרְעָנוּת שֶׁהַקְּלָלוֹת מִתְקַיְּמוֹת בּוֹ, אָף עַל פִּי שְׁאִינָה עֵת כְּעַס. וְאִם כֵּן, כִּשֵּׁם שֶׁאֵת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מְבָרְךָ, מִשׁוֹם שְׁאִתָּהּ יוֹדַע לִבּוֹן אֶת הָעֵת רָצוֹן

לוֹ מִן הַדְּמִים, לְחַסֵּר מֵהֶם מַעַט. וְכֵן הוּא בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פֶּרֶשֶׁת בְּלַק אוֹת ד'), 'אוֹלֵי אוֹכֵל נֹכַח בּוֹ', כְּמִי שֶׁמִּנְכָּה אַחֵד מִעֲשָׂרִים וָאַרְבַּעַה לְסָאָה, כִּךְ מִן כָּל כִּ"ד אֵלֶּף מִיִּשְׂרָאֵל חָסֵר אֵלֶּף אֶלֶף. יג. לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת, שְׁאֵלְמִלִי כְּעַסְתִּי לֹא נִשְׁתַּיֵּיר וְכוּ', וְאִם תֹּאמַר, מֵה הִיָּה יוֹכֵל לֹמֵר בִּשְׁעַת רָגַע. יֵשׁ לֹמֵר, 'כָּלֶם'. אִי גַמִּי, מֵאַחֵר שֶׁהִיָּה מִתְחִיל קְלָלָתוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, הִיָּה מְזִיק אִפִּילוֹ לְאַחֵר כֵּן. יד. בִּלְק שֶׁלַח לְבַלְעֵם, שֶׁהִרִי אִתָּהּ יוֹדַע לְקַלֵּל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהַקִּבְ"ה כּוֹעֵס בָּהּ, אוֹלֵם אָף אִם עֵתָה הַקִּבְ"ה לֹא

בְּאוֹתוֹ הִרְגֵנוּ, לָכֵן אָמַר 'אוֹלֵי אוֹכֵל נֶכֶה בּו' לְבַד.

'כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּכְרֹךְ וְכו', וְכַתֵּב רִש"י בְּפֶרֶשֶׁת שְׁמוֹת (שְׁמוֹת ד, ז), שְׁמִידָה טוֹבָה מְרַבָּה מְמוּדָת פְּרַעְנוֹת, שְׁמִתְחַלָּה כְּתִיב (שם פסוק ו) 'וַיִּזְצָאָה וְהָיָה יָדוֹ מִצְרַעַת בְּשָׁלֵג', וּלְבַסּוֹף כְּתִיב (פסוק ז) 'וַיִּזְצָאָה מִחִיקוֹ וְהָיָה שָׁבָה

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן שֵׁשׁ עֵתִים אַחֲרֵים בַּיּוֹם מְזֻמָּנִים לְפֶרַעְנוֹת, מֵאִי אוֹלָמְיָה דִּהְרַגְנוּ שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹעֵם בּו'. יֵשׁ לֹאמַר, דְּאוֹתוֹ רָגַע הוּא כָּלוּ דִין בְּלָתִי רַחֲמִים כָּלָל, אֲבָל שְׁאֵר הָעֵתִים אֵף עַל פִּי שְׁהֵם דִּין וְרָגוּ, עִם כָּל זֶה, יֵשׁ בָּהֶם מִשְׁתַּף מַעַט חֶסֶד. וְהוֹאִיל שְׁפֻנַּת בְּלָק לֹא הִיְתָה דְּוָקָא

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

שְׁבַלְעִים יְכוּוֹן בַּעַת אַחֲרַת שֶׁל דִּין, לָכֵן אָמַר רַק 'אוֹלֵי אוֹכֵל נֶכֶה בּו' - לַחֲסֹר מֵהֶם מַעַט לְבַד, מִשּׁוֹם שֶׁאֵז מִשְׁתַּף גַּם מִידַת הַחֶסֶד שֶׁלֹּא תִנִּיחַ לַכְּלוּתָם לַגֹּמְרִי.

'מְבֹרָךְ בִּלְשׁוֹן הוּוֹה - שְׁחַלָּה הַבְּרָכָה כְּשִׁמְתַּחֲלִיל לְבָרֵךְ, 'וְיֹאֵר' בַּעֲתִיד - כְּשִׁיִּים הַקָּלָלָה

וְלִיִּשֵׁב אֶת הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִיָּה לְמָה אָמַר 'כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּכְרֹךְ מְבֹרָךְ בִּלְשׁוֹן הוּוֹה, וְאֲשֶׁר תֹּאדָר 'וְיֹאֵר' בִּלְשׁוֹן עַתִּיד. וְהִטַּעַם לַזֶּה יְכוּוֹר בְּהַקְדָּם מֵה שְׁתֵּיכָּן רִש"י בְּפֶרֶשֶׁת שְׁמוֹת (שְׁמוֹת ד, ז), שֶׁנֶּתַן הַקֶּב"ה לְמֹשֶׁה אוֹת שִׁיעֲשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל וְנִצְטָרַע מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו כֵּךְ נִתְרַפָּא, שְׁמִידָה טוֹבָה מְרַבָּה - וּמִמַּהֲרַת לְבֹא יוֹתֵר מְמוּדָת פְּרַעְנוֹת, שְׁהִרִי מִתְחַלָּה - כְּשִׁבָּאָה עָלָיו הַפּוֹרַעְנוֹת וְלִקָּה בְּצִרְעָתוֹ, מִפְּנֵי שְׁדִיבֵר לְשׁוֹן הָרַע עַל יִשְׂרָאֵל^ט, כְּתִיב (שם פסוק ו) 'וַיִּזְצָאָה וְהָיָה יָדוֹ מִצְרַעַת בְּשָׁלֵג'^ט - שֶׁלֹּא נִצְטָרַעָה יָדוֹ עַד שֶׁגִּמְרָה לְהוֹצִיאָה מִחִיקוֹ, וְאִילוּ לְבַסּוֹף - כְּשִׁרְפָּאוֹ הַקֶּב"ה מִצְרַעְתּוֹ, כְּתִיב (פסוק ז) 'וַיִּזְצָאָה מִחִיקוֹ וְהָיָה שָׁבָה

שְׁעַת הַכַּעַס - דִּין גְּמוּר בְּלֹא רַחֲמִים, 'עַת פּוֹרַעְנוֹת' - דִּין מִשְׁתַּף עִם חֶסֶד

וְאִם תֹּאמַר, לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּדֶרֶךְ הָרֵאשׁוֹן שֶׁשְּׁלַח בִּלָּק לֹאמַר לְבַלְעֵם שֶׁאֵף אִם לֹא יִהְיֶה כַּעַס לְפָנֵי הַקֶּב"ה, יִקָּלֵם כְּשִׁיחִיָּה 'עַת פּוֹרַעְנוֹת', שֶׁאִם כֵּן, שְׁמִלְכַד זְמַן כַּעַסוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה יֵשׁ עֵתִים אַחֲרֵים בַּיּוֹם הַמְּזֻמָּנִים לְפֶרַעְנוֹת וְנִיתֵן בָּהֶם לְקַלֵּל אַחֲרֵים, מֵאִי אוֹלָמְיָה - מֵהוּ חֲזָקוֹ דִּהְרַגְנוּ שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹעֵם בּו', שֶׁרָצָה לְבַלְעֵם לְכוּיִן בּוֹ וּלְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, יוֹתֵר מִשְׁאֵר עַת הַפּוֹרַעְנוֹת. וְיֵשׁ לֹאמַר, דְּאוֹתוֹ רָגַע שֶׁהַקֶּב"ה כּוֹעֵם בּוֹ, הוּא בְּלֹא דִין בְּלָתִי רַחֲמִים כָּלָל^ט, וְלִכְּךָ אִם הִיָּה מְקַלֵּל בְּאוֹתוֹ הַזְמַן הִיָּה יְכוּל לַכְּלוּתָם לַגֹּמְרִי, אֲבָל שְׁאֵר הָעֵתִים שֶׁל פּוֹרַעְנוֹת, אֵף עַל פִּי שְׁהֵם זְמָנִים שֶׁל דִּין וְרָגוּ, עִם כָּל זֶה, יֵשׁ בָּהֶם מִשְׁתַּף מַעַט חֶסֶד^ט. וְהוֹאִיל שְׁפֻנַּת בְּלָק לֹא הִיְתָה דְּוָקָא בְּאוֹתוֹ הִרְגֵנוּ שֶׁהַקֶּב"ה כּוֹעֵם בּוֹ בְּכַעַס גְּמוּר, כִּי חֲשַׁשׁ שֶׁמֶּא לֹא יִכְעֹס הַקֶּב"ה בְּאוֹתָם הַיָּמִים, אֵלָּא רָצָה

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

תָּמִיד בְּכָל יוֹם, הִרְגַע הָרֵאשׁוֹן הָיָה שֶׁל דִּין גְּמוּר, עֵינֵן שֵׁם. יִז. רָאָה מֵה שְׁכַתֵּב בְּכַבּוֹד הַבֵּית (שם ד"ה וּמִי), שֶׁבִּשְׂאֵר עֲתוֹת הַכַּעַס שֵׁשׁ כְּבִיכּוֹל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, מְכַל מְקוֹם הַקֶּב"ה זֹכֵר אֶת הַצְדִּיקִים וּמִרְחֵם עֲלֵיהֶם, אֲבָל אוֹתוֹ רָגַע שֶׁל זַעַם הוּא זְמַן שֶׁל כַּעַס בְּלִי רִצּוֹן כָּלָל, עֵי"ש. יח. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ד, א), וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהָיָה לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלְיִי. יט. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, וַיֹּאמֶר ה' לוֹ עוֹד הָבָא נָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וְנִבָּא יָדְךָ בְּחִיקוֹ וַיִּזְצָאָה וְהָיָה יָדוֹ

זו. רָאָה בְּהַמֶּשֶׁךְ דְּבָרֵי הַגִּמְרָא בְּבִרְכוֹת שֵׁם, תִּנָּא מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי מֵאִיר, בִּשְׁעָה שֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת, וְכָל מַלְכֵי מִזְרַח וּמַעֲרֵב מְנִיחִים כְּתִירֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וּמִשְׁתַּחֲוִים לַחֲמָה, מִיד כּוֹעֵס הַקְדוּשׁ בִּרְוּךְ הוּא. וּבְבִיאור חוֹמֵר כַּעַס זֶה, רָאָה מִהֲרִש"א (ח"א ד"ה בִּשְׁעָה) וְתוֹרַת חֵיִים (סְנַהֲדִין קה, ב ד"ה בִּשְׁעָה). וּבְכַבּוֹד הַבֵּית (שם ד"ה וְכִמְהָ) כְּתִב, שְׁכָמוֹ שֶׁבְּבִרְיָאֵת הָעוֹלָם, הִיְתָה כְּבִיכּוֹל מִחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה לְבִרּוֹא אֶת הָעוֹלָם בְּמִידַת הַדִּין, וְרַק אַחֲרֵי שִׁתְּף הַקֶּב"ה גַּם אֶת מִידַת הַרַחֲמִים, כֵּךְ

הִיְתָה חֲשֹׁבֹן מְלֵאָה יְתוּשִׁין, אִין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָּה לִכְבֹּשָׁה. וְאִם הִיָּה סִיחֹן בִּכְפָר חֲלָשׁ, אִין כָּל אָדָם יְכוּל לִכְבֹּשׁ וְכו'. אִם כֵּן, מִתְחַלָּה כְּשִׁיחֹן הִיָּה רוֹצֶה לִכְבֹּשׁ חֲשֹׁבֹן, לֹא הִיָּה יְכוּלָּה בִּידוֹ, וְהָצִרָהּ בָּעַל כָּרְחוֹ לְשֹׁפֵר בְּלָעַם שִׁיקְלָל מוֹאֵב בְּדִי לִכְבֹּשׁ חֲשֹׁבֹן. אִמְנָם עָתָה שֶׁכָּבַר הִיְתָה בִּידוֹ חֲשֹׁבֹן, וְהוּא הִיָּה מִלֶּךְ קָשָׁה, לֹא הִיָּה עוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ שִׁשׁוֹם אָדָם יְכוּל לִכְבֹּשֶׁם, וּמִשׁוֹם הַכִּי

כְּבִשְׁרוֹ, וּבַעֲוֹדָה בְּחִיקוֹ כָּבַר שָׁבָה כְּבִשְׁרוֹ. וְהָכָא נִמְי לַעֲנִין הַבְּרָכָה, כְּשִׁמְתָחִיל לְבָרָה, מִיָּד חָלָה הַבְּרָכָה קָדָם שִׁיִּסִּים לְבָרָה, וּמִשׁוֹם הַכִּי כְּתִיב 'מְבָרָךְ' לִשׁוֹן הַזֶּה. אָבֵל בְּקִלְלָה, עַד שֶׁנִּשְׁלָמָה הַקִּלְלָה לֹא תַחֲוֹל, וּמִשׁוֹם הַכִּי כְּתִיב 'וְיֹאֵר' בְּלִשׁוֹן עֲתִיד.

וְכֵּן שִׁיחֹן לֹא קָרָא לְבָלָעַם כְּשֶׁנִּלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל, יוֹבֵן עִם מַה שֶּׁפָּרַשׁ רַש"י (במדבר כא, כג) 'וַיֵּצֵא סִיחֹן', אֱלוֹ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

יִשְׂרָאֵל הַמְּדַבְּרָה, וַיֵּצֵא סִיחֹן, אֱלֹו הִיְתָה הָעִיר חֲשֹׁבֹן מְלֵאָה בִּיתוּשִׁין - מִיָּן בְּרִיָּה קֵלָה, כְּלוֹמֵר, אִפִּילוֹ שֶׁהִיוּ גֵרִים בָּהּ רַק אֲנָשִׁים חֲלָשִׁים מְאֹד, מְכַל מְקוֹם, אִין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָּה לִכְבֹּשָׁה, לִפִּי שֶׁהִיְתָה עִיר חֲזָקָה וּמְבֹצֵרֶת. וְכֵּן, אִפִּילוֹ אִם הִיָּה סִיחֹן מוֹלֵךְ בִּכְפָר חֲלָשׁ שֶׁאִינוֹ מְבֹצֵר כָּלֵל, אִין כָּל אָדָם יְכוּל לִכְבֹּשׁ וְכו', מַחֲמַת גְּבוּרָתוֹ הַגְּדוּלָּה. וְאִם כֵּן, כָּל שֶׁכֵּן שִׁיחֹן הַגִּיבּוֹר הִיָּה מוֹלֵךְ בַּעִיר חֲשֹׁבֹן הַמְּבֹצֵרֶת, שֶׁלֹּא הִיָּה שִׁיךְ שֶׁשׁוֹם אוֹמָה יִכְבְּשֶׁהָ, אֲלֹא שִׁישְׂרָאֵל כִּבְשׁוּהָ בְּנֵס.

וְאִם כֵּן, מִתְחַלָּה כְּשִׁיחֹן הִיָּה רוֹצֶה לִכְבֹּשׁ אֶת חֲשֹׁבֹן מִיָּד מֶלֶךְ מוֹאֵב הָרִאשׁוֹן, לֹא הִיָּה יְכוּלָּה בִּידוֹ לִכְבֹּשָׁה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, מַחֲמַת שֶׁהִיְתָה עִיר מְבֹצֵרֶת מְאֹד, וְהָצִרָהּ בָּעַל כָּרְחוֹ לְשֹׁפֵר אֶת בְּלָעַם, שִׁיקְלָל אֶת מוֹאֵב, בְּדִי שִׁיכֹל לִכְבֹּשׁ מֵהֶם אֶת חֲשֹׁבֹן, שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע. אִמְנָם עָתָה, שֶׁכָּבַר הִיְתָה בִּידוֹ שֶׁל סִיחֹן הָעִיר חֲשֹׁבֹן, וְעוֹד שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ הִיָּה מִלֶּךְ קָשָׁה וְגִיבּוֹר, לֹא הִיָּה עוֹלָה עַל דַּעְתּוֹ שִׁשׁוֹם אָדָם יְכוּל לִכְבֹּשֶׁם, וּמִשׁוֹם הַכִּי

כְּבִשְׁרוֹ², וּמִשְׁמַע דְּבַעֲוֹדָה - כְּשֶׁעֲדִיין הִיְתָה יָדוֹ נִתְּנָה בְּתוֹךְ חִיקוֹ, וְרַק הִתְחִיל לְהוֹצִיאָהּ, כְּבָר נִתְּרַפְּאָה יָדוֹ, וְשָׁבָה לְהִיּוֹת בְּרִיאָה כְּשֶׁאֵר בְּשָׂרוֹ³.

וְהָכָא נִמְי - וְכֵּן כֵּן כֵּן אֲצֵל בְּלָעַם, לַעֲנִין הַבְּרָכָה, כְּשֶׁרַק הִיָּה מִתְחִיל לְבָרָה לְאָדָם מְסוּיָם, מִיָּד חָלָה עֲלָיו הַבְּרָכָה, עוֹד קָדָם שִׁיִּסִּים לְבָרָה, וּמִשׁוֹם הַכִּי כְּתִיב 'מְבָרָךְ' לִשׁוֹן הַזֶּה - שֶׁכָּבַר בַּעַת הַבְּרָכָה הוּא מְבוֹרָךְ. אָבֵל בְּקִלְלָה, עַד שֶׁנִּשְׁלָמָה אִמְרִית הַקִּלְלָה, לֹא תַחֲוֹל, וּמִשׁוֹם הַכִּי כְּתִיב 'וְיֹאֵר' בְּלִשׁוֹן עֲתִיד - שֶׁרַק לְאַחַר שִׁמְסִיִּים לְקַלֵּל הִיָּה תַתִּיקִים וְיִהְיֶה הָאָדָם מְקוּלָּל.

סיחון סבר שמפני חזקו וחזקו עירו 'חשבון' אינו צריך לקללת בלעם כדי לנצח את ישראל

וְהַקּוֹשִׁיָּה הַשְּׁלִישִׁית עַל מַה שִׁיחֹן לֹא קָרָא לְבָלָעַם כְּשֶׁנִּלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל שִׁיקְלָלם כְּדִי שִׁיכֹל לְנַצְחֵם, אִף שֶׁכָּבַר הַכִּיר בְּכוּחוֹ שֶׁל בְּלָעַם בְּמַלְחֲמָתוֹ עִם מוֹאֵב, יוֹבֵן עִם מַה שֶּׁפָּרַשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (במדבר כא, כג) 'וַיֵּצֵא סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְיָת

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

וְהָנָה שָׁבָה כְּבִשְׁרוֹ, מִכָּאן, שֶׁמֶדָה טוֹבָה מִמְּהֵרָת לְבֹא מִמֶּדֶת פּוֹרְעָנוֹת, שֶׁהָרִי בְּרִאשׁוֹנָה לֹא נִאֲמַר 'מִחִיקוֹ'. וְכֵּן הוּא בִּשְׁבַת (צז, א), וּבְמִדְרַשׁ (שְׁמוֹר"ר ג, יג).

מִצְרַעַת פֶּשֶׁלֶגִי. כ. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וַיֵּצֵא מִחִיקוֹ' וְהָנָה יָדָה אֶל חִיקוֹ וְנִשְׁבַּח יָדוֹ אֶל חִיקוֹ וַיֵּצֵא מִחִיקוֹ וְהָנָה שָׁבָה כְּבִשְׁרוֹ. כֹּא. לִשׁוֹן רַש"י, 'וַיֵּצֵא מִחִיקוֹ'

סִמְךָ עַל גְּבוּרָתוֹ וְעַל עֵיר מִכְצָר שָׁלוֹ, וְלֹא קָרָא לְבִלְעָם שְׁלֹא לְצַרְךָ.

ב

(ב"ר לו, ג), כְּשֶׁנֶּחַ הִלֵּךְ לִמְעַ כְּרָם, פָּגַעָה בּוֹ שְׂדֵה אַחַת, אָמְרָה לוֹ, שְׁתָּפִי עִמָּךְ, וְהִזְהֵר שְׁלֹא תִנָּע בְּחִלְקִי, שְׁאֵם תִּנָּע, אֲנִי אֲזִיקְךָ. וְלֹאָה רָמְזוּ לוֹ הַמִּלְאָךְ, הִנֵּה בְּכָרְמִים יֵשׁ לְשִׁטָּן שְׁתַּפּוֹת בָּהֶם, וְאַף בְּךָ

'וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גִּדְר מִזֶּה וְגִדְר מִזֶּה' (במדבר כב, כד), קָשָׁה, לָמָּה דִּקְא 'בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים'. וְעוֹד, מֵהוּ 'גִּדְר מִזֶּה' וְכו'. וַיֵּשׁ לְזִמְרָה, דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ פְּרִשְׁת נח

פסוק 'וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים' וכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

לְבִלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שְׁלֹפִי דַעְתּוֹ הִיָּה זֶה שְׁלֹא לְצַרְךָ²².

סִמְךָ עַל גְּבוּרָתוֹ, וְעַל חֲשׁוֹן שֶׁהִיא הִיתָה עֵיר מִכְצָר שְׁלֹא²³, וּמַחֲמַת כֵּן לֹא קָרָא

ב

הַמִּלְאָךְ הִזְהִיר אֶת בִּלְעָם שֶׁלֹא לִגְעַת בַּחֲלֶק הַשְּׁטָן שְׁבו

אֲחֵרֵי הַמִּבְּוֹל הִלֵּךְ לִמְעַ כְּרָם²⁴, וּפָגַעָה בּוֹ שְׂדֵה אַחַת²⁵, אָמְרָה לוֹ, שְׁתָּפִי עִמָּךְ - אֲנִי אֶהְיֶה שׁוֹתֶפָה עִמָּךְ בְּנִטְיַעַת הַכְּרָם, וְאֹלָם, הִזְהֵר שְׁלֹא תִנָּע בְּחִלְקִי, לִפִּי שְׁאֵם תִּנָּע בַּחֲלֶקִי, אֲנִי אֲזִיקְךָ. וְלֹאָה רָמְזוּ לוֹ הַמִּלְאָךְ לְבִלְעָם בְּמָה שֶׁעֲמַד לִפְנֵי בְּדוּקָא ב'מִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים', כְּלוֹמֵר, הִנֵּה בְּכָרְמִים יֵשׁ לְשִׁטָּן שְׁתַּפּוֹת בָּהֶם וְגַם לָנַח, וְאִמְרָה לְבִלְעָם שְׁאֵף בְּךָ

נֹאמַר בַּפְּסוּק (במדבר כב, כד) 'וַיַּעֲמֵד מִלְאָךְ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גִּדְר מִזֶּה וְגִדְר מִזֶּה'. קָשָׁה, לָמָּה עֲמַד דִּקְא 'בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים'. וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, מֵהוּ הַעֲנִין שֶׁהִתְכוּוֹן הַפְּסוּק לְלַמֵּד בְּמָה שֶׁאִמְרָה שֶׁהִיא 'גִּדְר מִזֶּה וְגִדְר מִזֶּה'²⁶.

וַיֵּשׁ לְזִמְרָה, עַל פִּי מָה דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ פְּרִשְׁת נח (ב"ר לו, ג), כְּשֶׁנֶּחַ יֵצֵא מִן הַתִּיבָה

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

מִתְקִימוֹת עַל אֵף שֶׁהוּא רַע עֵין, מְכַל שְׁכֵן שִׁיתְקִימוֹ קַלְלוֹתָיו. ב. מָה שֶׁנֹּאמַר 'אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבּוֹרֶךְ בְּלִשׁוֹן הוֹוֶה, 'וְאֲשֶׁר תִּאֲוֹר יוֹאֵר' בְּלִשׁוֹן עֵתִיד, לִפִּי שְׁמִידָה טוֹבָה מִמֶּהֱרַת לְבֹא, וּבְרִכּוֹתָיו הַתְּקִימוֹ עוֹד שֶׁהִיא מִבּוֹרֶךְ, אֵךְ הַקְּלָלָה מִתְקִימוֹת רַק כְּשִׁיגְמוֹר לְקַלֵּל. ג. סִיחּוֹן לֹא בִיקֵשׁ מִבִּלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּלְחַם בָּהֶם, לִפִּי שֶׁהִיא בְּטוֹחַ שִׁינְעָחַם, מַחֲמַת שֶׁהִיא גְּבוּרָה, וְגַם הִיא יוֹשֵׁב בְּעֵיר חֲשׁוֹן הַמִּבְּוֹצֵרֶת שֶׁאֵין בְּרִיה יִכּוּלָה לְכַוְּשָׁהּ.

א. רָאָה מָה שֶׁכָּתַב בְּזֶה בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרִשְׁתִּינוּ אוֹת ח). ב. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרַשִׁית ט, כ), 'וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הָאָדָמָה וַיִּשַׁע כָּרָם'. ג. בְּמִדְרַשׁ דִּילָן הַנוֹסֶח, פָּגַע בּוֹ שִׂידָא אֲשֶׁרְדָּמוֹן. ד. לִשׁוֹן הַמִּדְרַשׁ, 'וַיִּשַׁע כָּרָם' (בְּרַשִׁית ט, כ), בְּשַׁעָה שֶׁהִיא הוֹלֵךְ לִיטַע כָּרָם, אֲפַגַּע בּוֹ שִׂידָא שְׁמִדוֹן [פָּגַע בּוֹ הַשֵּׁד שֶׁשְׁמוֹ שְׁמִדוֹן], אִמְרָה לִיָּה, שׁוֹתָפִי עִמָּךְ, אֵלָּא אִיזְדַּהֵר בְּךָ דְּלֹא תִיעוֹל לְחִלְקִי, וְאֵם עֵלַת בַּחֲלֶקִי, אֲנִי חֲבִיל בְּךָ. וְעִיָּין עוֹד בְּדַבְּרֵי רִבִּינוּ לְעִיל (פְּרִשְׁת שְׁמִינִי אוֹת ז).

כב. וְאֵף שֶׁבְּפִעוֹל מַלְחַמַת סִיחּוֹן עִם יִשְׂרָאֵל, לֹא הִיתָה בְּעֵיר חֲשׁוֹן עֲצָמָה, אֵלָּא ב'יֵהֲצֵה' (רָאָה בַּהֲעֵרָה לְעִיל), זֶה הִיָּה חֶלֶק מֵהֶנֶס, כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י שֶׁם, אִמְרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מָה אֲנִי מִטְרִיחַ עַל בְּנֵי כָל זֹאת לְצוֹר עַל כָּל עֵיר וְעֵיר, נִתֵּן בְּלֵב כָּל אֲנָשִׁי הַמִּלְחָמָה לְצֹאֵת מִן הָעִירִית וּנְתַקְבְּצוּ כּוֹלָם לְמַקּוֹם אֶחָד, וְשֶׁם נִפְלוּ. אֲכֵן מִתְחִילָה חֲשַׁב סִיחּוֹן שֶׁלֹא לְצֹאֵת מִחֲשׁוֹן וּלְהִילָחֵם שֶׁם עִם יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיבֹאוּ הֵם לְשֶׁם.

כג. תַּמְצִית הַדְּרוֹשׁ: א. בִּלְק בְּאִמְרוֹ לְבִלְעָם 'אֵת אֲשֶׁר תִּבְרַךְ מִבּוֹרֶךְ', נִתְכוּן שֶׁכֶּשׁ שְׁבִרְכוֹתָיו מִתְקִימוֹת עַל אֵף שֶׁעֵינוּ רַעֲוֶה, וְהִיָּינוּ מִשּׁוֹם שֶׁהוּא יוֹדַע לְכוּיִן אֵת כָּל הָעֵתִים שֶׁל הַקִּבְ"ה, וְלֹא רַק אֵת רַגַע ה'זָעַם', כִּךְ גַּם קַלְלוֹתָיו יִתְקִימוּ. וְאֵם הַקִּבְ"ה הִיָּה כּוֹעֵס בְּאוֹתָם הַיָּמִים הִיָּה יִכּוֹל לְכַלּוֹתָם לְגִמְרִי, רַק מִשּׁוֹם חֲשָׁשׁוֹ שֶׁהַקִּבְ"ה לֹא יַעֲסֵם אוֹ, סִבַּר שֶׁבִלְעָם הִלָּא יִכּוֹל לְכוּיִן אִימַתִּיהָ הִיא עַת פּוֹרַעֲנוֹת, שֶׁאֵין הָדִין מִשּׁוֹתָף עִם מַעֲט רַחֲמִים, וְלִכְלֵל הַפְּחוֹת יוֹכֵל לִנְכוֹת מֵהֶם מַעֲט. עוֹד יֵשׁ לְבֹאֵר, שֶׁבִּלְק שִׁלַּח לוֹ, שְׁאֵם בְּרִכּוֹתָיו שֶׁל בִּלְעָם

יֵשׁ חֶלֶק בְּשֵׁטָן, וְיֵשׁ חֶלֶק בְּנִבְיָאָה, הַזֶּהֱרַר
שֶׁלֹא תִגַּע בְּשֵׁל שֵׁטָן, כִּי מִיֵּד תִּהְיֶה
נֶאֱבָר. וְזֶהוּ 'גִּדְרַר מִזְדָּה' וְכו'. וְזֶהוּ 'לְשֵׁטָן
לֹא' (במדבר כב, כב), בְּלִזְמוֹר, לְרִמּוֹ לֹא שֵׁשׁ
לֹא חֶלֶק הַשֵּׁטָן.

אֲבָל כֹּל זֶה לְכֻנָּה טוֹבָה, שִׁיחֹזֵר בּוֹ,
וְזֶהוּ 'וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר' (שם פסוק
כו). וְזֶהוּ 'שְׁפָרֵשׁ רִשְׁי' (פסוק כב), שְׁמִלְאָד
רַחֲמִים הָיָה, וּבָא לְחֹסֶם עָלָיו שֶׁלֹא
יֵאֱבָר.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

יֵשׁ חֶלֶק בְּשֵׁטָן וְיֵשׁ לָךְ גַּם חֶלֶק בְּנִבְיָאָה,
וּלְכֵן הַזֶּהֱרַר שֶׁלֹא תִגַּע בְּחֶלֶק שֶׁל הַשֵּׁטָן, כִּי
אִם כֵּן, מִיֵּד תִּהְיֶה נֶאֱבָר, כִּמוֹ שֶׁאִמְרָה
הַשִּׁידָה לִנְחָ שֶׁאִם יִכְנַס לְחֶלֶק מִיֵּד יֵאֱבָר.
וְזֶהוּ 'גִּדְרַר מִזְדָּה' וְכו' - שֶׁהַזִּירוֹ שִׁיגְדוֹר עֲצָמוֹ
כִּדִּי שֶׁלֹא לִגְעַת בְּחֶלֶקוֹ שֶׁל הַשֵּׁטָן. וְזֶהוּ גַם
מִזֶּה שֶׁכָּתוּב (במדבר כב, כב) 'לְשֵׁטָן לֹא',
בְּלִזְמוֹר, לְרִמּוֹ לֹא שֵׁשׁ לֹא עֲצָמוֹ חֶלֶק הַשֵּׁטָן.

אֲבָל כֹּל זֶה אִמְרָ לֹא הַמִּלְאָךְ לְבַלְעֵם,
לְכֻנָּה טוֹבָה, כִּדִּי שִׁיחֹזֵר בּוֹ מִהֲלִיכָתוֹ לְקַלֵּל
אֶת יִשְׂרָאֵל. וְזֶהוּ מִזֶּה שֶׁכָּתוּב אַחֵר כֵּךְ (שם
פסוק כו) 'וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ
לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׁמָאֵל' - שֶׁרָצָה לְמַנּוּעַ מִמֶּנּוּ
שֶׁלֹא לְהַמְשִׁיךְ לִלְכָת אֶלֶּא שִׁישׁוּב לְבִיתוֹ.
וְזֶהוּ מִזֶּה 'שְׁפָרֵשׁ רִשְׁי' (פסוק כב), שְׁמִלְאָד
רַחֲמִים הָיָה, וּבָא לְחֹסֶם עָלָיו שֶׁלֹא יֵאֱבָר.

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

ה. לִשׁוֹן הַפִּסּוּק, 'וַיַּחֲרֹ אֶף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּצָב
מִלְאָךְ ה' בְּדֶרֶךְ לְשֵׁטָן לֹא וְהוּא רִכָּב עַל אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו
עִמּוֹ'. 1. לִשׁוֹן הַפִּסּוּק, 'וַיּוֹסֶף מִלְאָךְ ה' עָבוֹר

וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׁמָאֵל.
ז. לִשׁוֹן רִשְׁי, 'לְשֵׁטָן לֹא'. מִלְאָךְ שֶׁל רַחֲמִים הָיָה, וְהָיָה
רוֹצֵה לְמַנּוּעַ מִלְחָטוֹ, שֶׁלֹא יִחַסֵּד וַיֵּאֱבָר.

לומדים זרע שמשון ורואים ישועות

ספר תולדות שמשון
על מסכת אבות

הספר שמחולל פלאות. אלפים נושעו בהבטחתו.

ישראל 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657

ספר 'זרע שמשון' בכרך אחד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עיניים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד העמוד הוא תענוז